

תרומתה של מועצת הצמחים

לחקלאות ישראל

פרופיל פעילותה

1. רקע

מועצת הצמחים הינה הגוף הציבורי – מקצועי הגדול ביותר בהתייחס להיקף החקלאות שבאחריותו. המועצה פועלת על פי חוק, במסגרתו שולבו בשנת 2004 ענפי הירקות, הפירות וההדרים תחת קורת גג אחת, לאחר שפעלו עשרות שנים במסגרות חוקיות נפרדות. בשנת 2009 צורף גם ענף זיתי השמן למועצת הצמחים. לפיכך פעילותה של המועצה לקידום ופיתוח ענפים אלה נוגעת לקרוב ל-1.5 מליון דונם, לכ- 11,000 חקלאים ולכ- 14 מילארד ₪ תוצר.

זהו הקף מרשים המבטא מעל 50% מהתוצר החקלאי של ישראל וכ- 75% מהשטח החקלאי המעובד.

2. פעילות המועצה

1. פעילותה מתרכזת רק בנושאים שהחקלאי לבדו אינו יכול לבצע !

2. תוכנית העבודה נקבעת ע"י חקלאים שנבחרו בבחירות בכל ענף, הם מחליטים מידי שנה על הצרכים, סדרי העדיפויות והתקציב הנגזר מכך.
3. מאז איחוד המועצות לגוף אחד, המועצה פועלת ביעילות רבה וההיטלים השנתיים שמשלמים המגדלים נחתכו לחצי ולשליש!!! תוך ביצוע מרבית המשימות כבעבר.

4. על פי תקציב המועצה, ההיטל הוא כ-2-1 אג' בלבד לק"ג!

החוק מנחה את המועצה לפתח ולקדם את הענפים החקלאים, בכל אותם נושאים תשתיתיים – ציבוריים שהם מעבר לפעילותו הישירה של החקלאי במשקו. מוקדי הפעילות העיקריים של המועצה מתבטאים בהתפלגות התקציב השנתי שהינו מעל –75 מלש"ח כדלקמן:

א.	הדברה מרוכזת של מזיקי הסגר	23 מלש"ח	31%
ב.	ביטוח נזקי טבע עבור החקלאים	16 מלש"ח	21%
ג.	מחקר ופיתוח, הדרכה ופעולות מקצועיות	18 מלש"ח	24%
ד.	קידום מכירות, פיתוח שווקים ומידע	4 מלש"ח	5%

אלה פעולות מרוכזות שמבצעת ומממנת המועצה מכספי המגדלים, כשירותים ישירים עבורם המהוות מעל –80% מהתקציב.

3. הפעילות המקצועית

א. הדברה נגד מזיקים

מקומה האקלימי של ישראל מחייב מאבק מתמשך במזיקים רבים שמסכנים את המוצרים, הן לשוק המקומי ובעיקר ליצוא. המועצה היא הכתובת הבלעדית, אותה מפעיל משרד החקלאות למשימה זו, בתחומי ענף ההדרים בעיקר. המועצה מנהלת מכרזים הן על חומרי ההדברה והן על קבלני הביצוע:

חברות הריסוס האווירי והקרקעי, זאת לצד צוות עובדי המקצוע שלה בתחום המחקר, הניטור והנחיית ביצוע ההדברה.

ב. ביטוח נזקי טבע

תחום קריטי גם כן לענפי הצומח. היקפי הפרמיות השנתיות מגיעות לעשרות מיליוני ₪ בשנה. הנזקים והפיצויים בהיקפים דומים ולא אחת אף יותר.

המועצה היא הגוף הציבורי היחיד שמייצג את אלפי החקלאים **מול חברת ביטוח ממשלתית אחת**, "קרן נזקי טבע" תוך סיוע מומחים חיצוניים לבטוח ייחודי זה.

ג. מחקר ופיתוח, הדרכה, פרויקטים

מידי שנה מממנת המועצה על ענפיה השונים **מאות מחקרים בעשרות גופי מחקר**. זאת לאחר דיונים מפורטים ע"י צוותים של המגדלים, החוקרים והמדריכים, בהם נקבעים הצרכים, היעדים, סדרי העדיפויות והתקציבים. לאחר מכן משימתנו לעקוב אחר ביצוע המחקר, הפצתו ויישומו עם המדריכים. זוהי פעולה מקצועית קריטית לקיומם ועתידם של מוצרי הצומח שבאחריותנו. לצד זאת גם מפעילה המועצה מדריכים רבים, כמקור חוץ, כתגבור למשרד החקלאות בענפים ובאזורים החסרים זאת.

ד. קדום מכירות ופיתוח שווקים

למותר לציין שענפי הצומח מפתחים ומשווקים מגוון עצום של מוצרים לשוק המקומי וליצוא. לענפים שבאחריות המועצות דרושים חדשנות וגוון קבועים, בכל הקשור לטעם המוצרים עונות השיווק וכו'. מציאות זו מחייבת פעילויות נרחבות של קדום מכירות ופיתוח שווקים בהם מטפלת המועצה תוך הפעלת בעלי מקצוע חיצוניים, יועצים ומשרדי יח"צ ופרסום. לצד זאת, באופן חריג, נתח משמעותי מהיצור מיועד ליצוא ולכן אף ליעד חשוב זה פועלת המועצה באותן דרכים להרחבת היצוא, (יעוץ, מכרזים, מימון וכו').

ה. מידע, שיווק וניהול שוק

משימה חשובה מאוד וקשה לביצוע עוד יותר...!
מדובר במוצרים מתכלים רובם עם חיי מדף של ימים ספורים בלבד מחד, ומערכת שיווק מאוד ריכוזית ותובענית לצד אלפי יצרנים קטנים שכמעט בלתי אפשרי לארגנם מאידך. כל זאת למרות שהחוק מסמיך אותנו ומתיר לנו לנקוט בצעדים של ניהול שוק ותאום כמויות ומחירים. בנסיבות אלה המועצה פועלת ויוצרת תשתית של איסוף נתונים שבועיים ע"י בעלי מקצוע, ניתוחם והפצתם לחקלאים ולמשווקים, מקיימת מפגשים שוטפים ועונתיים לגיבוש מהלכים משותפים ע"י המגדלים ופועלת במסגרת השולחנות לגיוס קרנות משותפות להסטת פרי ליצוא (שקד וכו').
נושא יחסי חקלאי, סיטונאי, רשתות השיווק ועלויות השירותים סבוך ומורכב עם ניגוד אינטרסים מובנים. עם זאת המועצה מהווה בסיס ציבורי לגיבוש עמדות באותם נושאים בהם לחקלאים יש שילוב אינטרסים.
זה מאפשר לפחות בחלק מהמקרים למנוע כשלי שוק והתמוטטות מחירים.

ו. בקרת איכות, סטנדרטים ובוסר

במהלך השנה חקלאי ישראל מייצרים עשרות רבות של מינים וסוגי פירות. תחילת הקטיף של כל זן ומין באזור זה או אחר, הוא זמן מועד לפורענות!
החקלאי חש שאם יקדים לקטוף יזכה למחיר עדיף ולעיתים התנהלות זו גורמות לקטיף בוסר, לנזק שפוגע במוניטין של הפרי וביקוש שלאחר מכן!
צוות המועצה מבקר במשקים, ובשווקים לצמצום הנזקים, בודק את הפרי, מונע קטיף מוקדם מידי ולעיתים מפנה מהשוק תוצרת לא ראויה. במקביל לזאת מכין הצוות מידע בכתב למגדלים בשיתוף עם השירותים להגנת הצומח.

לא ניתן להגזים בחשיבות פעילות זו, גם על רקע מאפייני השוק הריכוזי שבדרך כלל רווי בהרבה פירות במהלך העונה.

מנהלה

צוות העובדים של 4 הענפים המקצועיים ויחידות השירות מונה כ-50 איש ולצידם מפעילה המועצה מכון מקצועי של כ-12 מומחים בתחום הגנת הצומח, הן לטיפול מסורתי שוטף במזיקים והן לפיתוח שיטות הדברה חדשניות מתקדמות ו"ירוקות".

4. האחריות הציבורית

א. על פי לשון החוק, למועצה מוסדות האחראים לפעילותה ובראשם יושב הראש המתמנה ע"י שר החקלאות וסגן יו"ר המתמנה ע"י שר הכלכלה.

יום שני 10 יולי 2017

- ב. החוק קובע את הרכב המוסדות (מליאה, ועד הפועל, ועדות ענפיות) ועל פיו בכולם צריך להיות רוב נציגי המגדלים הנבחרים בבחירות ארציות. לצד נציגי החקלאים, מכהנים במוסדות המועצה גם נציגי משרדי ממשלה, נציגי מערכות השיווק ונציגי צרכנים.**
- ג. ראוי לציין שהרכב זה נגזר מהעובדה שכספי ההיטלים הנגבים מהמגדלים על פי החוק הם המקור התקציבי של המועצה.**
- ד. לצד סמכות השר למנות יושב ראש, הוא גם מאשר את התקציב השנתי של המועצה בשיתוף עם שר האוצר.**

5. ישראל מול העולם

- 1. אנו גאים לציין שחקלאינו הם מהטובים והיעילים בעולם, מתפקדים בתנאים קשים וממלאים משימות לאומיות.**
- 2. פרט לנו זילנד ואוסטרליה בכל מדינות העולם המתקדמות אין תחרות חופשית ביצור מוצרי חקלאות ומזון.**
אין גם כללי שוק רגילים כמו בתעשייה והשירותים. ההיפך יש מעורבות תקציבית כבדה של המדינה.
- 3. החקלאים במדינות אלה (מדינות OECD) מקבלים זה עשרות שנים תמיכות רבות ומגוונות הגבוהות משמעותית (לעיתים פי 2-3!) מהסיוע שניתן לחקלאי ישראל.**

בתנאים אלה, למועצת הצמחים יש משימות מקצועיות וציבוריות שעליה למלא במימון כספי המגדלים, בכדי לקיים ולשמר את רמתה הגבוהה של החקלאות. יתר על כן מיקומם של ישובים רבים, מושבים, מושבות וקיבוצים נקבעו כדי למלא שליחות לאומית ולאזן דווקא במקום האופטימלי ליצור חקלאי.....! – לעיתים זו נחיתות כלכלית ורצינית".

משמעות עובדות אלה "פשוטה מאוד... - מול מדינות עם סיוע תקציבי ממשלתי מסיבי לחקלאיה, אנו נאלצים להעזר בהיטלים שמשלמים החקלאים (לצד תקציבי משרד החקלאות וההגנה המיכסית).

מעל 70% מתקציב מועצת הצמחים מיועד ל-3 פעילויות תשתית חיוניות:

מחקר ופיתוח, הדברה מרוכזת וביטוח נזקי טבע.

אלה נושאים קריטיים שתקציב המדינה אינו נותן להם מענה הולם ולכן היטלי מועצת הצמחים משלמים אותנו.

6. סיכום

א. תפקידה של המועצה להבטיח קיום מגזר חקלאי יעיל ותחרותי, תוך פיתוח וקידום הענפים שבתחומה. לשם כך פועלות במסגרתה באורח שוטף עשרות ועדות מייעצות לנושאים שונים, המונות מאות! חקלאים (שתורמים מזמנם ונסיונם ללא תמורה), מדריכים, יועצים, חוקרים ומומחים אחרים (לצד עובדי המועצה), הקובעים את המשימות המקצועיות השנתית והיקפי ההיטלים למימונן.

ב. בשונה מענפים אחרים בחקלאות, מועצת הצמחים אינה מפעילה רגולציה כל שהיא, חפה מכל התערבות בנעשה במשקי החקלאים, ואין באף אחד מענפי החקלאות שבאחריותה הגבלה או כפיה לגבי החקלאי ותנאי השוק דוגמאת: מכסות יצור, רישוי, התערבות במחירים וכו'.

כפי שנאמר לעיל, כל פעילות המועצה נוגעת לתחומים המקצועיים לקידום הענפים והגידולים, גיוונם, איכותם, יעול היצור, אסוס, שיווק, הורדת עלויות, הרחבת הביקוש בארץ ובחו"ל והכל לתועלת הצרכן והחקלאי כאחת.

לא ניתן לבצע משימות אלה, לשמירת רמתה של החקלאות וקידומה, ע"י "תרומות והתנדבות וולונטרית של חקלאים". וודאי כשמדובר בתוכניות רב שנתיות, מתוקצבות למפרע, הן במחקרים והן בפיתוח שווקים, אקלום וטיפוח זנים ומוצרים חדשים.

ראוי להדגיש שההחלטות מתקבלות ע"י נציגי המגדלים שנבחרו בבחירות - הם שמחליטים על כל אגורה שמיועדת לנושאים הנ"ל. - הם לב קבלת ההחלטות של המועצה. כולם נציגי מגדלים מהאזורים השונים - כל אזור על פי משקלו ביצור אותו מין פרי.

יתכן שיש הרבה גופים והתאגדויות של חקלאים, אבל...

אין אחד שמהווה אכסניה ציבורית בה עוסקים החקלאים עצמם בגורלם המקצועי!! המועצה היא הגורם היחיד, המוסמך והנכון לכך.

פעילות זו היא תנאי להמשך קיומה של חקלאות ישראל- כמתקדמת בעולם.

צבי אלון
צ. א. א.